

A TANÍTÓKÉPZÉS MÚLTJA, JELENE IV. - A TANÁRKÉPZÉS MÚLTJA, JELENE I.

absztraktok

2018. november 23. Szombathely

Szerkesztette:
Kovácsné Tóth Tímea

Az absztraktokat lektorálta:
dr. Koós Ildikó adjunktus
Langerné dr. Buchwald Judit adjunktus
Némethné dr. habil. Tóth Ágnes egyetemi docens
dr. Simon Katalin egyetemi docens
dr. Vincze Szilvia egyetemi docens

A kiadást gondozta:
ELTE PPK PPI-Szombathely

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Pedagógiai és Pszichológiai Intézet –
Szombathely

Az absztraktok tartalmáért a szerzők felelnek.

ISBN: 978-615-5753-21-3

Kiadja:

TARTALOMJEGYZÉK

Bagota Mónika:	4.
A matematikai fogalomalkotás az óvodában	
Biácsi Eszter-Ferencz Ottilia-Szabóné-Nagy Eszter:	5.
A net generáció kihívásai (Hogyan készülhet fel erre egy leendő pedagógus?)	
Gombos Norbert:	6.
A tanulás szerepe a bölcsődében	
Györe Géza:	7.
Zsolnai József a pedagógiai szaklapok alapítója és ezek helye és szerepe életművében	
Hábli Olga:	8.
Tanárok, tanulók és szülők attitűd vizsgálata Zala megye két integráló általános iskolájában	
H. Ekler Judit:	9.
A testnevelés szakmódszertan generációs tükrében	
Holecz Anita:	10.
A XXI. század leendő tanítói és tanárai hitvallásuk tükrében	
Koós Ildikó:	11.
„Utak a nyelvhez” a 21. században Réger Zita nyelvész munkássága nyomán	
Kovács Tamás:	12.
A befogadó környezet sajátosságai a pedagógiai innovációban	
Kulman Katalin:	13.
Digitális eszközök tudatos használatának megszilárdítása blended mentorált képzéssel	
Kulman Katalin:	14.
Generációk közötti véleménykülönbségek a klímaváltozásról	
Langerné Buchwald Judit:	15.
Alternatív iskolák – iskola alternatívák napjainkban	
Molnár Béla:	16.
Szerzetesnővérek a tanítóképzés szolgálatában	
Munkácsy Katalin:	17.
Az átmenet tantervi kérdései, Biológia szakos hallgatók matematika tantárgyának és a középiskolai matematika tanterveinek összefüggései	
Nemes József:	18.
A technika szakos tanárképzés 35 éves története és jelene Szombathelyen	
Németh László:	19.
Okostelefonnal a környezetben. Egy környezet- és természetvédelmi vetélkedő bemutatása	
N. Tóth Ágnes:	20.
A pedagógusok reflexióinak (szak)nyelvi sajátosságai	
Pásztor Enikő	21.
60 éves a német nemzetiségi óvodapedagógus-képzés Sopronban	
Rónai Veronika-Takácsné Szabó Klaudia-Varga Vivien:	22.
„Benn a bárány, kinn a farkas” – de ki a bárány, ki a farkas?	
Simon Katalin:	23.
Verstanulás, -tanítás – kicsit másképp (Tanulási stílushoz igazított módszerek)	
Székely Klára:	24.
Tudomány, művészet és oktatásfinanszírozás a magyar reneszánsz zenitjén	
Társadalmi felelősség, avagy Mátyás és a deákok esete 1458 -1490	
Tóth Csaba:	25.
A vasszécsenyi Plein air Művésztelep és előzményei	
Varga Krisztina-Sütő-Sári Tünde-Tihanyi Viktória-Vörös Andrea:	26.
Lépésről lépésre Szórol szóra. A mozgás- és beszédfejlődés összefüggése	
Velics Gabriella:	27.
Tudományon innen és túl - ambivalens körkép a nők helyzetéről az Európai Unióban	
Vincze Szilvia:	28.
ELTE SEK alapszakosok: a tanulmányaikat sikeresen befejezők és a lemorzsolódók (2006-2017)	

A matematikai fogalomalkotás az óvodában

Dr. Bagota Mónika
ELTE Tanító- és Óvóképző Kar
bagota.monika@tok.elte.hu

Kulcsszavak: óvoda; matematika; számfogalom; logika

A Magyar Tudományos Akadémia elnöke 2016-ban nyílt pályázatot hirdetett olyan, 4 éven át történő kutatások támogatására, amelyeknek célja alapvetően új vagy a hazai módszertani hagyományokra építő, megújuló eljárások és segédeszközök által alkotott komplex tanítási módszerek tudományos igényű megalapozása, illetve a tudásátadás pedagógiai szemléletének és módszereinek megújítását célzó kutatások gyakorlati megvalósítása. A nyertes pályázók közül az egyik az MTA-ELTE Korszerű komplex matematikaoktatás kutatócsoportja, amely módszertani kutatásokat végez, több kutatócsoportban. A kutatócsoportok egyike „A matematikai fogalomalkotás az óvodában” kutatócsoport.

A kutatócsoport tapasztalatai alapján nagy különbségek figyelhetők meg nemcsak az iskolába lépő gyermekek gondolkodásában, hanem a matematikai gondolkodáshoz kapcsolódó különböző területek között is. A matematikai fogalomalkotás az óvodában kutatócsoport a logikai képességek és a számfogalom szintjeinek meghatározásához széleskörű, játékos, tevékenységen alapuló vizsgálatot végez. Ezzel a vizsgálattal szeretnénk feltérképezni gyerekek közötti különbségeket, valamint a számfogalom és a logikai képességek közötti kapcsolatot. Kutatásunkhoz feladatlapokat és különböző eszközöket készítettünk, továbbá minden feladatlaphoz részletes értékelőlapot is terveztünk. A tevékenységen alapuló vizsgálatokat (előzetes felkészítés után) az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának, valamint az SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Karának másodéves óvodapedagógus hallgatói hajtották végre azokban az óvodákban, ahol a külső gyakorlatukat végezték.

Előadásunkban szeretnénk bemutatni az általunk készített logika és számfogalom feladatlapokat és értékelőlapokat, valamint a hozzájuk tartozó eszközöket. Néhány videofelvétellel illusztráljuk a vizsgálatok menetét, továbbá ízelítőt adunk az általunk végzett vizsgálatok eredményéből is.

Napjainkban a közoktatásban igen fontos szerepet kap az óvoda-iskola átmenetének kérdése, így kutatásunk többféle szempontot adhat a szakmai közösségek résztvevői számára is.

A net generáció kihívásai

(Hogyan készülhet fel erre egy leendő pedagógus?)

Biácsi Eszter

SZMSZC Savaria Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Szombathely
eszter.biacsi@gmail.com

Ferencz Ottilia

Királyi Pál Általános Iskola, Szepetnek
ferenczottilia@gmail.com

Szabóné Nagy Eszter

Reményik Sándor Evangélikus Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola,
Szombathely
szneszter32@gmail.com

Kulcsszavak: z generáció; internethasználat; információs és kommunikációs technológiák; virtuális oktatás; jó gyakorlat

A közoktatásban ma 3-4. osztálytól egészen a felsőoktatásig találkozhatunk a *z generáció* képviselőivel, akik a digitális eszközök világába születtek bele. Ez egyaránt kihívás elé állítja a szülőket és a pedagógusokat. Fontos elérni, hogy ne csak „mindenevők” legyenek a diákok, hanem tudatos felhasználókká váljanak. A digitális korszakot 1969 végétől (első négygépes számítógépes hálózat létrehozásától) számítjuk, azóta már a negyedik generáció is megjelent. (Tari, 2010) A gyakorló pedagógusok az első két generáció tagjai, a pedagógusjelöltek valahol az y és a z generáció határán születtek, tanítványaik pedig már újabb generációkhoz tartoznak. Tanulmányunkban a *z generációra* fókuszálunk.

A *z generáció* az 1995-2009 között született korosztály, digitális bennszülötteknek is nevezik őket, az első globális nemzedék, melynek életét és magatartását az internetnek köszönhetően a világ minden részén hasonló események, folyamatok és trendek befolyásolják. Az információfeldolgozás folyamata változáson megy át az életükben, már nem az információ bevésése, a tudás elmélyítése a céljuk, hanem az információ elérése. Ennek köszönhetően kiváló problémamegoldó képességgel és technikai érzékkel rendelkeznek, valamint jó a figyelemmegosztásuk. Emberi kapcsolataik átalakulnak, és alapvetően megváltozik a környezettel való kapcsolatuk is. Egyszerre hoznak létre és tartanak fenn kapcsolatokat a valós és virtuális világban. Fontos számukra a siker, viszont kerülnek a kudarcot. Kommunikációjuk konfliktushelyzetekben a tekintélyt félretéve célratörő, és céljaik érdekében minden eszközt bevetnek. Az önmegvalósítás során gyakran mutatnak agressziót a családban és az iskolában egyaránt. (Tari, 2011)

A fenti jelenségek megfelelő kezeléséhez segítő, támogató környezetre van szükségük. A személyiségfejlődésük szempontjából fontos az online és offline tér biztonságos elkülönítése. Mivel a magánélet határai megváltoztak, a diákok sok információt (akár személyes élményeket) adnak ki magukról gyanútlanul, ami veszélyekkel is járhat. Ezek a veszélyek a tudatos felhasználói magatartás kialakításával, digitális kompetenciájuk fejlesztésével megelőzhetőek.

Ehhez szeretnénk 6 már bevált jó gyakorlattal és 3 saját ötlettel megoldást kínálni azoknak a pedagógusjelölteknek, akiknek hasonló jellegű problémák kezelésére is fel kell készülniük tanulmányaik során. A bemutatott jó gyakorlatok az általános iskola alsó tagozatát, illetve a középiskolás korosztályt célozzák meg. Példáinkkal segítséget kívánunk nyújtani a tudatos internethasználatra nevelésben és az infokommunikációs eszközök hasznos alkalmazásának tanításában.

A tanulás szerepe a bölcsődében

Dr. Gombos Norbert

Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar
gombos.norbert@kre.hu

Kulcsszavak: bölcsőde; kisgyermekkor; szocializáció; tanulás; utánpótlás

A tanulás az egyik legfontosabb és legáltalánosabb emberi tevékenység, amely életünk egészét végigkíséri, megalapozva és meghatározva jártasságainkat, készségeinket és képességeinket. Tanulás révén alakulnak ki alapvető tulajdonságaink, fejlődik személyiségünk, ennek segítségével válunk képessé felnőttként a társadalmi struktúrába történő beilleszkedésre. Emberi szocializációnk szinte minden területére kihat a tanulás, így társas kapcsolatainktól kezdve, műveltségünk meghatározó tényezőin át, választott hivatásunkban történő helytállásunkig, a szakmai karrierlehetőségeinkig bezárólag hatással van életünk minőségére, mindennapjainkra. Nem mindegy tehát, hogy a tanulás milyen módon, minőségben, milyen körülmények között és milyen eredményességgel zajlik, illetve miként határozza meg az emberi személyiségfejlődés folyamatát.

A tanulást a hétköznapiakban – sajnos néha a szakmai kommunikációban is – egyoldalúan az iskolai ismeretszerzéssel azonosítják, holott ez pedagógiai szempontból is sokkal tágabb tevékenységként értelmezhető. Különösen igaz ez kisgyermekkorban, a családi és a bölcsődei szocializáció és nevelés keretében. Életünk e korai szakaszában tanulás révén sajátítunk el alapvető viselkedési mintákat, szerepeket, fejlődik kommunikációs készségünk, indul el a beszéd, formálódnak szokásaink. Kisgyermekkorban szerzünk alapvető tapasztalatokat önmagunkról, és a minket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről (családunkról és a környező világról), melyek az adott korosztályhoz kapcsolódó személyiségfejlődési folyamat meghatározó tényezői.

A tanulmányban bemutatásra kerülnek a tanulás különféle értelmezési keretei, kiemelten a pszichológia és a pedagógia tanulásértelmezésében mutatkozó alapvető különbségek. A szerző kitér a szociális és a szervezett tanulás eltérő jellemzőire, kiemelve a bölcsődében folyó nevelőmunka e tekintetben megmutatkozó sajátosságait. A tanulmány alapkérdése a tanulás fogalmának bölcsődei értelmezési keretrendszere, a családban folyó szociális tanulástól eltérő jellemzőinek megismerése, áttekintése. A bölcsődében folyó tanulás formái közül a Bölcsődei gondozás-nevelés országos alapprogramjában megjelölt ún. „nevelési helyzetekre” építve emeli ki a szerző a szervezett szocializáció első intézményi szintjén zajló legfontosabb fejlesztési területeket. Ennek mentén kerül bemutatásra az utánpótlás, a spontán tapasztalatszerzés, a nevelő és gyermek interakcióból eredő ismeretszerzés, valamint a szokásformálás jelentősége a hároméves korig terjedő életszakasz bölcsődei intézményi fejlesztésében.

A tanulmány alapvető célja eloszlatni azokat a – sajnos igen széles körben elterjedt – téves értelmezéseket, melyek megkérdőjelezzik az iskoláskor előtti (kifejezetten a bölcsődei) intézményes szocializációban zajló tanulás létjogosultságát, rámutatva egyben annak meghatározó fontosságára a kisgyermekkorai személyiségfejlesztés folyamatában, így a bölcsőde mindennapi munkájában is.

Zsolnai József a pedagógiai szaklapok alapítója és ezek helye és szerepe életművében

Györe Géza
Pannon Egyetem Veszprém
gyore.geza@almos.uni-pannon.hu

Kulcsszavak: Neveléstörténet; sajtótörténet; Zsolnai József; pedagógiai szaklapok; Országos Közoktatási Intézet,

A tudomány művelésének fontos helye a különböző periodikus kiadványok ideértve a magas rangot kivívott tudományos folyóiratokat, de a szaklapokat és más információközlőket is. Ez utóbbiak annál is inkább fontosak, mert a tájékozódni kívánók a tudomány eredményeiről elsősorban ilyen jellegű (elektronikus) időszaki kiadványokból értesülnek.

Zsolnai József munkásságáról a pedagógiával, oktatással foglalkozók közül szinte mindenki formált valamilyen véleményt. Ezek a meglátások nem egyszer egymással sok pontban ellentmondtak, vitát generáltak. Halála (2011) után a joggal várt objektív életmű-értékelés – még – nem történt meg.

Előadásomban széleskörű tevékenységének egy szegmensével foglalkozom, az időszaki kiadványok alapításával, amely teljes életútján végigkíséri kisebb-nagyobb sikerrel. Ez irányú munkássága négy tevékenységi helyén érhető tetten: 1. könyvtárosi tevékenységének ideje (1970-es évek eleje), 2. Országos Közoktatási Intézet főigazgatói tevékenységének ideje (1990–1995), 3. a Törökbálinti Kísérleti Általános Iskolához és az ELTE kereteiben működő Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program Központjához kötődő időszak (1990-es évek), 4. Pápai „idők” (1989–2011).

Az első periodika amely Zsolnai József nevéhez is köthető az a *Rövid úton* elnevezésű pedagógiai folyóiratszemle, amelyet a szolnoki Verseghegy Ferenc Megyei Könyvtár adott ki. Az 1990-es években a pedagógiai gyakorlat és pedagógiai kutatások átalakulásával, kiszélesedésével találjuk magunkat szembe. Ez generálja az új pedagógiai folyóiratok megjelenését, a nagy hagyománnyal rendelkező lapok koncepcióbeli változását is. Előadásomban munkásságának egy igen fontos momentumával foglalkozom, nevezetesen a *pedagógiai szaklapok alapításával*, amely az 1990-es évek legelején központi helyet foglalt el tevékenységében. Hatványozottan lehetősége volt erre, hisz 1990. és 1995. között az Országos Közoktatási Intézet főigazgatójaként (is) tevékenykedett. Tevékenyen részt vett a Pedagógiai Szemle (ma Új Pedagógiai Szemle) megújításában és megalapította az *Iskolakultúrát* (1990), a rövid életű *ÉKP Híradót* (1994) és a *Pedagógia és Minőség* (1990) című szaklapot. Külön szólok a Scientia Pannonica online tudományos folyóiratról is, amelyet 2007-ben alapított.

Előadásom végén szólok Zsolnai József publikációs tevékenységéről és az életmű bibliográfiai feltárásáról.

Tanárok, tanulók és szülők attitűd vizsgálata Zala megye két integráló általános iskolájában

Hábli Olga
Szivárvány EGYMI
habliolga@gmail.com

Kulcsszavak: (integráció; attitűdvizsgálat; Zala megye; tanulásban akadályozott, integráló általános iskola)

Témám választásakor az motivált, hogy megtudjam, hogyan működik az integráció a gyakorlatban.

Vizsgálatom tárgyául két Zala megyei általános iskolát választottam (Zalakomár, Murakeresztúr).

Kutatásom célja annak megismerése volt, hogy az integráció érintettjei - a pedagógusok (többségi és gyógypedagógusok), a tanulók (többségi és tanulásban akadályozott) és a szülők (többségi és tanulásban akadályozott) milyen attitűddel rendelkeznek az integrációval kapcsolatban, milyen az integrációban résztvevők viszonya az iskolával és egymással. A kutatásomhoz kérdőíveket használtam.

Hipotéziseim megfogalmazásakor arra törekedtem, hogy kiderüljön

- Az integráció résztvevőinek milyen a hozzáállása az integrációhoz?
- Hogyan működik a gyakorlatban az együttnevelés?
- Hogyan élik meg az érintettek az integrációt?
- Milyen érzéseket táplálnak az együttnevelés gyakorlatával kapcsolatosan az érintett pedagógusok, tanulók és szülők?

A felállított hipotézisek három kérdéskörbe sorolhatóak, pedagógusokkal, tanulókkal és szülőkkel kapcsolatosak. Ezek mindegyike megválaszolásra került a dolgozatban.

A vizsgálat módszerül induktív kutatási stratégia leíró módszerét alkalmaztam. A megállapításokhoz, a következtetésekhez a visszkapott, kitöltött kérdőívek feldolgozása után leíró statisztikai módszereket használtam. Strukturált kérdőívben, a kérdések sorrendje és a válasz lehetőségek adottak voltak.

A vizsgálat eredményeként kiderült, az integráló intézményben dolgozó pedagógusok többsége nem örül az integrációnak, a pedagógusok közel egyharmada pedig nem ért egyet vele.

A tanulók (tanulásban akadályozott és többségi) iskolához való viszonyulása között nincs különbség, viszont kétszer annyi tanulásban akadályozott tanuló érzi úgy, hogy számára nagyon nehéz az iskola elvárásainak való megfelelés, mint a többségi társaik.

A válaszadó szülők valamennyien úgy gondolták, hogy gyermekük számára előnyt jelent az, hogy többségi iskolába jár, viszont a többségi szülők egyharmada nem tartja jónak az együttnevelést.

A testnevelés szakmódszertan generációs tükörben

H. Ekler Judit

ELTE PPK Sporttudományi Intézet-Szombathely
heszterane.ekler.judit@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: y és z generációk; tanulóközpontú oktatási módszerek; hatékony tanítási/tanulási környezet; minőségi testnevelés

Bevezetés

A 2018-as NAT tervezet testnevelés és egészségfejlesztés névvel szerepelteti műveltségterületünket. Megfogalmazott célja az egészségtudatos, jövőorientáltan gondolkodó, fizikailag aktív életvitelű és széleskörű testkulturális műveltséggel rendelkező fiatalok nevelése, szemben a klasszikus teljesítmény-szemlélettel. Napjaink - és még inkább a jövő - tanítványai is generációsan mások, mint akár egy évtizede. A testnevelőtanár szakokon a jövő szakemberei tanulnak. A képzésnek a jövőbeni helyzetre és feladatra kell - tartalmi és módszertani szempontból is - felkészítenie a leendő testnevelőtanárokat. Jelen előadás a testnevelés szakmódszertan oktatás, az y és z generáció hatékony tanulási jellemzőihez adekvát elemeit veszi számba.

Módszerek

A kutatás egyik tárgyát az y és z generációk általános, illetve tanulási jellemzői képezték. Az adatgyűjtés másik ágát a magyarországi testnevelőtanár képzéssel foglalkozó intézmények (n = 7) szakmódszertannal foglalkozó tanegységei alkották. Kvantitatív és kvalitatív elemzésben foglalkoztunk az egyes képzőhelyek mintatanterv szerinti módszertani kurzusaival, a kurzusok tartalmi jegyeivel. A képzőhelyek módszertanosai interjúban is kifejtették képzésük módszertani sajátosságait.

Eredmények

A generációkra általában jellemző: digitális bennszülöttek, net-generáció, globális nemzedék. A környezet, amelyben hatékonyan tudnak tanulni feltétlenül érdekes, hiszen tanulási módjuk nem lineáris, multimédiás és sokcsatornás (multitasking). Tanulási folyamataikra az autonómia és aktivitás jellemző: a személyes érdeklődés, a személyes érdekeltség felkeltése a motivációs alap, melyre az önszabályozó, aktív, felelős tanulás, az akciótanulás (learning by doing) építhető. Kíváncsi a közösségi, horizontális kapcsolatokra támaszkodó informális tanulás beépítése is a folyamatba, ahogy jó, ha sok a gyors, azonnali visszacsatolás vagy a diagnosztikus célú folyamatértékelés, mely részben a társaktól származik.

A legtöbb képzőhelyen a módszertani félévek száma négy, melyet az egy féléves csoportos gyakorlat követ. Az oktatás alapvetően szeminarizáló elméleti és mikrotanításokat magába foglaló gyakorlati órák keretében zajlik. Az elméleti anyagokban megjelennek a modern módszertani tartalmak, ugyanakkor a mikrotanítások gyakorlata erősen hagyományos. A tanulóközpontú módszertani megoldások testnevelés órai szituációban való gyakorlása még esetleges.

Következtetés

A testnevelőtanár képzés szerkezeti keretében látszik a törekvés egy modern tartalmú (a testkultúra kognitív és affektív tartalmait is hangsúlyozó), és a minőségi testnevelés oktatásszervezési stílusait is megjelenítő módszertan átadására. Ugyanakkor még keresni kell a hallgatói aktivitásra építő oktatási formákat a képzésben, illetve meg kell teremteni azokat a gyakorlási helyzeteket, amelyekben (pl.) a tanulóközpontú oktatási módszerek is kipróbálhatók.

A XXI. század leendő tanítói és tanárai hitvallásuk tükrében

Holecz Anita

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet-Szombathely
holecz.anita@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: hallgatói hitvallás tartalomelemzése; pályaválasztási motiváció; pedagógus ideál; összehasonlítás korábbi kvantitatív eredményekkel

A konferencia előadásban ismertetett kutatási eredményeket maga a konferencia témája ihlette. Miután igyekeztem illesztett mondanivalót keresni, kínálkozott a lehetőség, hogy az elmúlt években szemináriumi keretek között készített hitvallásokat górcső alá véve bemutathatóvá váljon, mi motiválja tanító és tanár szakos hallgatóinkat a pályaválasztásban, továbbá milyen elvárásokat fogalmaznak meg önmagukkal szemben, milyen tervekkel állnak a rájuk váró hivatás előtt.

A mintában egyrészt a 2015/2016-os tanévtől Pedagógiai pszichológia kurzuson részt vett tanító szakos hallgatók szerepelnek, 67 fő, közülük 5 férfi. Az első szemináriumi órán készítettek fogalmazást Miért és milyen tanító szeretnék lenni? címmel. Második csoportként 69 tanár szakos hallgató azonos című fogalmazása jelenik meg. A 23 nő és 46 fiú a Pályaszocializációs csoportban, valamint a Szociál- és egészségpszichológia kurzuson készítették el hitvallásukat.

A tartalomelemzéssel nyert adatok összehasonlíthatóak a 2002 és 2013 között mért 572 fő tanító és tanár szakos hallgató kvantitatív eredményeivel a pályaválasztás, és a munkaérték terén.

Eredményeink szerint a pályaválasztási motiváció terén hangsúlybeli különbségek vannak tanító és tanár szakos hallgatók körében. Mindkét csoportban kiemelkedő helyen szerepel a korábbi inspiráló modell hatása, a tanító szakosoknál ezen felül az elhivatottság érzése, a tanítói hivatás szépsége fogalmazódik meg motivátorként, valamint a gyermekszeretet. Tanár szakosok esetében a tudás átadás és a szaktárgy szeretetének átadása kerül vezető pályaválasztási vezérlővé. Korábbi pályaválasztási motivációs mérésekben a felkínált lehetőségek közül választva hasonló hangsúlyok emelkedtek ki az átlagok sorrendje alapján a tanár szakos hallgatóknál (szaktárgy szeretete, tudásszerzés, tudományterülettel foglalkozás). A tanítóknál a spontán fogalmazásokban lényegesen humánusabb szempontok fogalmazódtak meg pályaválasztási motivációként, mivel a korábbi mérésekben vezető helyen a szaktárgy szeretete volt vezető motivációs háttér. Lényeges eltérés még, hogy a hitvallásokban nem jelentek meg a kérdőíves mérésekben felkínált és választott kerülőutas megoldások (pl. könnyű diploma, elég pontszám).

A hitvallásokban önmagukkal szemben megfogalmazott elvárások terén kapott eredmények egybehangzóak a hatékony pedagógus témában összegezhető hazai kutatási adatokkal (Pedagógusok pszichológiai kézikönyve Szerk. N. Kollár, Szabó 2017) személyiségjegyek, intellektuális viselkedés és módszerek terén. Emellett a XXI. századi pedagógusok kihívásait is beépítették fogalmazásaikba (pl. szülőkkal megfelelő kapcsolat kiépítése, presztízs elérése tanulóknak, szülők, kollégák körében, az iskola és a tanulás megszerettetése).

A tanító és tanár szakos hallgatók közötti szignifikáns különbség abban mutatkozik meg, hogy a tanítók gyermekcentrikusabb, míg a tanárok tudáscentrikusabb attitűdöket várnak el maguktól leendő pedagógusként.

Utak az anyanyelvi neveléshez - „Utak a nyelvhez” a 21. században Réger Zita nyelvész munkássága nyomán

Koós Ildikó

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet-Szombathely
koos.ildiko@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: nyelvi szocializáció; nyelvi pluralizmus; felnőtt – gyermek kommunikáció; nyelvi hátrány;

Réger Zita nyelvész, pszichológus szocio- és pszicholingvisztikai kutatásaiban a gyermeknyelv vizsgálatával, a halmozottan hátrányos helyzet és a nyelvi fejlettség összefüggéseinek feltárásával foglalkozott. A nyelvi és ezzel együtt a nem nyelvi szocializáció folyamatait vizsgálva úttörő eredményeket fogalmazott meg a cigány–magyar kétnyelvűség vizsgálata terén; a szociális terek különbözősége és ezzel összefüggésben az anyanyelv elsajátítás folyamatainak más-más útvonalakat bejáró minősége terén.

1990-ben jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában „Utak a nyelvhez” címen az a kötet, ami nagyon fontos és meghatározó eredményeket adott a gyermeknyelvészeti és a szociolingvisztika művelői számára. Munkásságának tézisei máig kiindulópontokat jelentenek akkor, mikor arra keresünk válaszokat, miként tudunk különböző mikro- és makrokulturális térből érkező, különböző nyelvelsajátítási szinteken álló, különböző nyelvi szocializációs folyamatokat bejáró gyermekeket az anyanyelvi nevelés folyamatában együtt oktatni. A megoldást Réger Zita öröksége alapján (is) a nyelvi pluralizmus és a többnyelvűség, a nyelvi másságok elfogadása jelenti. A társadalmi felelősségvállalás megalapozásaként az anyanyelvi nevelés iskolai színterein üdvös figyelnünk arra, hogy már a saját kultúránkban használatos grafémarendszer olvasás- és írástanulása alatt is kialakítható és rugalmassá fejleszthető a tanulóknál az a másokkal együttműködni akaró stratégia, ami alapja lesz a társadalmi nyitottság és empátia attitűdjének. Az anyanyelv tudatosítása alatt az iskolai színtéren a tanítónak lehetősége van a tanulókkal közösen bejárni azokat a más-más anyanyelvi utakat, amik az egyes osztályokon belül, az adott iskolán belül, a tágabb nyelvi szociális téren belül a tanulók környezetében jellemzők. Réger Zita tanításai arra hívják fel napjaink pedagógusainak figyelmét is, hogy ismerjék meg a nyelvi szocializációs eljárások, valamint a nyelvhasználat változatait, és amikor tanítványuk nyelvhasználatában ezeknek a változatoknak jegyeit felismerik, elfogulatlanul, előítélet nélkül tudjanak nyelvi módszertani eszközök alkalmazásával hidat építeni az otthonról hozott és az iskola által megkívánt nyelvhasználati és ismeretszerzési módok között.

A befogadó környezet sajátosságai a pedagógiai innovációban

Kovács Tamás
Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola
kovacs.tamas.68@freemail.hu

Kulcsszavak: innováció; befogadó környezet; beágyazódás; evolúciós folyamat; tudás-intenzív szervezet; motiváltság

A fejlődés egyik nélkülözhetetlen eleme maga az ötlet. Innováció alatt nem csak az ötlet megszületését, hanem megvalósítását, átvételét, vagy adott környezethez való igazítását is értjük. Ahhoz, hogy a tervekben használható jó gyakorlatok jöhessenek létre, adott körülményeknek kell megfelelni. Tekinthető ez akár evolúciós folyamatnak is, amely a külső feltételek változásairól és az egyes ágensek (jelen esetben az innovációk közvetítői) túlélési vagy alkalmazkodási képességeiről szólnak *Halász és Horváth (2017)*.

A motivációt a pedagógus minősítési rendszer kidolgozása során létrejött saját innovátor mesterprogram megvalósítása jelentette. Meghatározó volt a befogadó környezettel kapcsolatos személyes tapasztalat.

Abból a megállapításból indultunk ki, hogy az alap- és középfokú oktatási intézményekben nehézkes az újítások bevezetése (*OECD, 2014; Oktatásfejlesztési Observatórium Központ, 2015a*). Ennek látszólag ellentmond, hogy „19 ország megkérdezett pályakezdő pedagógusainak véleménye alapján az oktatás más ágazatokhoz viszonyítva is innovatív szektor” (*Hunya, 2014. o. n.*). Kíváncsiak voltunk, hogy az állításokat mennyire tükrözi vissza a mai gyakorlat. Kutatási területként az innovátor mesterprogramok megvalósulása nyomán dinamikus felfutó szabad innováció került kiválasztásra, ami nélkülözi az oktatásirányítás részéről érkező nyomást, így a sajátos nézőpontot az alulról induló kezdeményezések jelentették. Egy tankerület oktatási intézményeit vizsgáltuk a befogadó környezet felkészültségéről és motiváltságáról. A kapott eredményeket, egyfajta kontrollként, az *Innovátor Pedagógusok Közössége* tagjainak véleményével ütköztettük.

Célunk az volt, hogy a megszületendő megállapítások irányítsák rá a figyelmet a folyamatok sajátosságaira, és hogy a maga lehetőségeivel támogassa a befogadó környezet előkészítését, és a beágyazódást.

A dolgozat egyik érdekessége a közoktatásban dolgozó innovátor vélemények összegyűjtése. Ez a profil még csak egy fiatal kategória, sok információ még nem látott napvilágot velük kapcsolatban, így az Innovátor Pedagógusok Közössége által nyújtott tapasztalat és vélemény a maga nemében is egyedülállónak tekinthető. A másik momentum az intézményi és innovátor vélemények összehasonlítása, szembeállítás.

Digitális eszközök tudatos használatának megszilárdítása blended mentorált képzéssel

Kulman Katalin
ELTE TÓK, MDOE
kulmankata@gmail.com

Kulcsszavak: digitális eszköz; pedagógus képzés; mentorálás; attitűd

Az iskolapadban ülő generációk tanulási jellemzőit figyelembe vevő oktatási igények arra ösztönzik a pedagógusokat, hogy a korábbi tanítási módszereiken, eszközeiken, tananyagaikon változtassanak. Ez a változtatás azonban nem feltétlenül következik a pedagógus belső motiváltságából, sok esetben az iskola vezetése, a fenntartók, illetve az oktatás állami szabályozói követelik meg.

A digitális eszközök sikeres tanórai alkalmazását támogatja a Magyar Digitális Oktatásért Egyesület GEOMATECH@Digitális tanítási gyakorlata. A program egy teljes tanéven keresztül az MTMI (angolul STEAM) tantárgyak oktatásához kapcsolódó digitális tananyagok, digitális eszközökkel támogatott élményközpontú matematikai és természettudományos oktatási módszerek, játékos, interaktív oktatási tartalmak tanítási gyakorlatba ültetését segíti elő.

A résztvevő pedagógusok a digitális pedagógiai eszközökkel, az intézmény technikai adottságait és a tanulók életkori sajátosságait is figyelembe vevő módon való tanítást egyénileg gyakorolják. A csoporttagok (azonos tantárgyat és korcsoportot tanító, de földrajzilag eltérő helyen lévő és eltérő feltételek mellett tanító kollégák) a digitális pedagógiai eszközökkel való tanítást megfigyelik, majd szakmailag irányított, strukturált (virtuális csoportmunka) megbeszélésen keresztül megvitatják a látottakat, ezáltal a pedagógusok digitális pedagógiai eszközök tanórai alkalmazásához kapcsolódó tudásmegosztása és a jó gyakorlatoknak az összegyűjtése is megvalósul.

Az egy teljes tanévre vonatkozó folyamatos szakmai támogatást, mentorálást is magában foglaló programban való részvétellel a pedagógus képes lesz saját tanítási stílusához és az általa oktatott diákok tanulási motivációjához és egyedi igényeihez illeszkedően az előzetesen már megismert digitális pedagógiai eszközök, digitális tartalmak közül tudatosan választani és ennek eredményeként olyan digitális eszközöket tudatosan használni, melyekkel a nemzetközi tapasztalatok szerint lehetséges a tanulók MTMI tantárgyak iránti tanulási motivációját erősíteni és fenntartani, valamint a tanulók természettudományokhoz való pozitív hozzáállását javítani.

A kutatás célja a pedagógusok digitális pedagógiai eszközhasználathoz kapcsolódó attitűd változásának mérése, illetve a digitális pedagógiai eszközök tudatos használatának vizsgálata. Jelenleg a program pilot része indult el, így előadásomban a résztvevő alsó tagozaton tanító pedagógusok digitális eszközhasználatát és képzéssel kapcsolatos véleményét vizsgáló kérdőívekből kapott eredményeket mutatom be.

Generációk közötti véleménykülönbségek a klímaváltozásról

Kulman Katalin
ELTE TÓK, MDOE
kulmankata@gmail.com

Kulcsszavak: klímaváltozás; rendhagyó osztályfőnöki óra; 5words technika; véleményterkép

A középiskolai tanulmányaikat folytató diákok számára a földrajz órák tananyagából, a hagyományos és digitális forrásból származó hírekből ismert a klímaváltozás témája. A klímaváltozás folyamatának kiváltó okaival és következményeivel, hatásaival nap mint nap találkozunk, hiszen egyre több olyan szalagcím jelenik meg, amely jelzi a téma időszerűségét. Az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testületének (IPCC) friss, hivatalos klímaügyi jelentésében is arról olvashatunk, hogy a jelenlegi helyzet tarthatatlan, és ha nem következik be drasztikus változás, akkor hamarosan elpusztul a világ.

A Magyar Digitális Oktatásért Egyesület a TEDxDanubiával összefogva egy olyan programsorozatot talált ki középiskolás diákok számára, amelyen az őket érdeklő és érintő témákat mutatják be nemzetközileg is elismert szakemberek előadásain keresztül. Az egyik előadás témája a klímaváltozás, pontosabban azok a lehetőségek, amelyek megoldást jelenthetnek erre az évtizedek óta fennálló problémára. Az előadó, aki a nemzetközi klímátárgyalások magyar kiküldöttje, segítségével megláthatjuk, hogy mit gondolnak erről a kérdéssel a szakemberek, a jelenlegi felnőtt generáció és azok, akiket ez a kérdés igazán érinteni fog, a mai tinédzserek.

A programsorozat az idei évben kerül megrendezésre, PÁRBESZÉD A JÖVŐDRŐL - rendhagyó osztályfőnöki óra TED előadók címmel. A programsorozat célja egy olyan heterogén közösségi tér megteremtése, ahol a jövő és a jelen szakemberei közösen gondolkozhatnak saját jövőjük számukra fontos kérdéseiről és betekintést nyerve egymás gondolkodásmódjába. Lehetővé tesszük a generációk egymástól való tanulását. A program keretében a középiskolai osztályok tantermeibe visszük a tematikus szakmai konferenciák és szimpóziumok világát digitális eszközök segítségével. A tanulók az osztályfőnöki órájuk keretében online résztvevői három, a saját jövőjük szempontjából kiemelt témájú, nemzetközileg kiemelkedő szakmai konferencia egy-egy előadásának. Az előadást követően egymás között megvitathatják kooperatív csoportmunkában a hallottakat. Ezután minden diák a saját mobil eszköze segítségével egy erre kialakított weboldalon keresztül elküld öt szót – 5words technika –, amelyekből véleményterkép készül, így megosztják gondolataikat a témával kapcsolatosan a konferencia résztvevőivel is.

A konferencia jelenlévő résztvevői szintén a 5words technikát alkalmazva készítenek véleményterképeket. A kutatás célja a tanulói és résztvevői véleményterképek összehasonlítása, a véleményazonosságok és eltérések feldolgozása és az eredmények bemutatása. Az eredményekből a téma előadójával egy videó prezentációt készítünk, melyet a résztvevő iskolák számára a virtuális órát követően egy újabb osztályfőnöki óra keretén belül megnézésre és megbeszélésre ajánlunk.

Alternatív iskolák – iskola alternatívák napjainkban

Langerné Buchwald Judit

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet – Szombathely
buchwald.judit@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: közoktatás, alternatív pedagógiák, alternatív iskolák

A magyar közoktatás 90-es évekbeli erőteljes pluralizálódása óta eltelt időszakban az oktatás és ezen belül az alternatív oktatás törvényi szabályozása számos változáson ment keresztül, amely jelentős hatással volt az alternativitásra mind kvalitatív, mind kvantitatív tekintetben, ami a kezdeti lelkesedést követően napjainkra erőteljesen negatív tendenciát mutat. Az alternatív iskolák száma a 2000-es évektől kezdődően folyamatosan csökkent, az EMMI által jóváhagyott alternatív kerettantervek száma jelenleg alacsony. Emellett az iskolákban alkalmazott alternatív pedagógiák változatossága is fokozatosan szűkült, s míg a 90-es években a saját alternatív programmal működő iskolák mellett megtalálható volt számos, kevésbé ismert és elterjedt klasszikus reformpedagógiai koncepció is, mint pl. a Freinet-pedagógia, a Jena-terv és a Dalton-terv, addig napjainkra már csak Waldorf-pedagógiát és Montessori-pedagógiát alkalmazó iskolák színesítik a köznevelést hazánkban.

Ezzel párhuzamosan azonban pozitív változás is azonosítható. Egyrészt az egyes alternatív iskolák funkciója és szerepvállalása mára letisztult, és az alternatív iskolák önmeghatározásuk alapján döntenek, hogy a tehetséggondozást vagy a hátránykompenzálást, a köznevelés periferiájára szorult, de tanulni vágyó gyerekek és fiatalok oktatását vagy az elitoktatást vállalják fel. Emellett megjelentek új alternatív oktatási formák is, mint a nemzetközi iskolák vagy a gyerekek alternatív oktatását a tanuló nem alternatív iskolai magántanulói státuszának fenntartása mellett vállaló magán- és otthontanuló közösségek és csoportok.

Az alternativitás ezen változásai arra ösztönöztek minket, hogy feltárjuk és azonosítsuk napjaink iskoláztatási alternatíváit és képet kapjunk hazánk közoktatásáról és közneveléséről tekintettel az alternativitásra és a pluralizmusra. Ennek megvalósítása érdekében elemeztük a köznevelést szabályozó, az alternatív oktatást érintő törvényeket és rendeleteket, valamint vizsgáltuk az alternatív iskolák számát és az EMMI által jóváhagyott alternatív kerettanterveket. Emellett kísérletet tettünk a magyarországi köznevelésben működő alternatív oktatási formák kategorizálására működés (köznevelési feladat ellátás vállalása), a fenntartó (állam/egyház/alapítvány), a feladatvállalás (tehetséggondozás/hátránykompenzálás/integráció), a célcsoport (hátrányos/nem hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok) és a szülőket terhelő költségek (szülői hozzájárulás mértéke) mentén.

Szerzetesnővérek a tanítóképzés szolgálatában

Molnár Béla

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet – Szombathely
molnar.bela@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tanítóképzés története; katolikus tanítónőképzés; domonkos nővérek; Kőszeg

A Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációjának közössége ugyan magyar alapításúnak tekinthető, de azt olasz és osztrák szerzetesek alapították, s majdnem negyven év alatt magyarosodott el egészen. Az előadás a kőszegi közösség tanítóképzőjének történetét követi nyomon, különös tekintettel a nevelő-oktató munkát végző szerzetesnővérek szakmai tevékenységére 1874-től kezdve 1918-ig.

1924-ben Németh Imre paptanár, a kőszegi tanítónőképző intézet igazgatója megírta a képző történetét, amelyhez pontos levéltári adatokat is használt. Munkájában a Kongregáció történetével vázlatosan, a képző történetének érthetőbbé tétele érdekében (hivatkozások nélkül) foglalkozik. A másodlagos források tekintetében a rend egyik tagjának a munkája segítette, hogy a Kongregáció történetét megismerhessük, a tanítóképző alapításának, működtetésének, vagyis a létesítési, fenntartói háttérét bemutathassuk. Magyar Marietta Az Árpád-házi Szent Margitról nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációjának története Vas megyében 1868 és 1920 között című kiváló dolgozatában elsősorban a rend, a Kongregáció történetének ötven évét tárta fel, a közösség iskoláinak megalapítását, azok történetét csak részben dolgozta fel.

A konferenciaelőadás tárgya, hogy feltárja kik voltak azok a nővérek, akik a kőszegi tanítóképzést megteremtették és működtették.

A kutatáshoz elsősorban az analitikus jellegű kutatási stratégiát alkalmaztuk, amely során források, dokumentumok elemzésére került sor. Az anyag nagy részét Vas megye levéltárának Kőszegi Fióklevéltárában leltük fel. Az évkönyveket a rend napjainkban is működtetett általános iskolájában találtuk meg.

A rendbe jelentkezettek beöltözését 1868. október 15-én tartották meg, ez az ünnepélyes esemény 150 évvel ezelőtt történt, az előadással erről a sorsdöntő pillanatról is megemlékezünk.

Az 1874-ben alapított tanítónőképző-intézetben a századfordulóig egy stabil tantestület alakult ki, hosszú éveken, évtizedeken át működtek a tantestületben a következő kari nővérek: Franschitz M. Ludovika, Blaumüller M. Janka, Kollmann Benedikta M., Szabó Alberta M., Róthy Raymunda M. Az 1900-as évek elejétől 1918-ig terjedő időszakban szintén rendelkezett az intézmény olyan pedagógusi körrel, akik nagy tapasztalattal vettek részt a tanítójelöltek képzésében. A kőszegi apácáknak nem kis nehézséget okozott, hogy idegenként, kezdetben a magyar nyelv kellő ismeretének hiányában kellett boldogulniuk egy olyan országban, amelyet egyre inkább áthatott a nemzeti szellem, ahol az állam fokozottan jelen kívánt lenni a felekezeti oktatásban is. Az előadás bemutatja, hogy a kőszegi nővérek sikeresen legyőzték a nehézségeket, igazi magyar oktatási intézménnyé vált pedagógusokat képző iskolájuk, s egyre jobban megfeleltek a növekvő állami minőségi követelményeknek. Az ismertetésből részletes képet kaphatunk a tanítónőképző-intézet szerzetes-tanárnőiről.

Az átmenet tantervi kérdései, Biológia szakos hallgatók matematika tantárgyának és a középiskolai matematika tanterveinek összefüggései

dr. Munkácsy Katalin
ELTE TTK
katalin.munkacsy@gmail.com

Kulcsszavak: matematikatanítás; az analízis tanítása; tantervelemzés, aktív tanulási módszerek

Az ELTE TTK Matematikatanítási Központjának és a Magyar Pedagógiai Társaság Kerekgedei Makó Pál szakosztályának keretében végzett kutatásunk célja annak vizsgálata volt, hogy miért buktató tárgy az analízis. Ennek elsősorban a matematikán belüli okai vannak, vagy rossz tanítási hagyományok maradtak fenn? Elemeztük a középszintű középiskolai matematika tanterv függvényekkel kapcsolatos elemeit és összehasonlítottuk a biológus hallgatókra vonatkozó matematikai analízis követelményekkel. Vizsgáltuk a tantárgy tanításának nemzetközi jellemzőit és a magyar tanítási hagyományokat. Az egyetemi hallgatók matematikai felkészültségének hiányosságait és a probléma széleskörű előfordulását megismerve új tanítási koncepciót dolgoztunk ki. Az összeállított tematikát középiskolásoknak szántuk. Amíg ott az analízis elemeivel való megismerkedés nem válik a tanterv részévé, addig ez az anyag a felsőoktatásban is alkalmazható a nem matematika szakos hallgatók matematika tantárgyában.

Módszertani jellegű foglalkozásokon szerzett tapasztalataim alapján a matematika tanárszakos hallgatók, matematikai ismereteik alapján, jelentősebb tantervi változtatások nélkül felkészíthetők az analízis elemeinek középiskolai tanítására.

Az 1960-as évektől kezdődően nagy változások történtek a korábbi számtan-mértan tantárgy céljait, tematikáját, módszertanát illetően. Dienes Zoltán, Varga Tamás és mások kutatásai alapján a gyerekek már matematikát tanultak és sokan közülük ezt örömmel tették. A változások elsősorban a logikai és az algebrai ismereteket érintették. A gyerekek játékok keretében találkozhattak olyan összefüggésekkel, amelyek a legmélyebb matematikai ismeretek későbbi megértését segítették. A kutatások nyomán hasonló eredményeket szeretnénk elérni az analízis tanításában. A tananyag tervezett gyökeres megváltoztatása igényelte a matematikai, a matematikatörténeti, a matematika alapjaira vonatkozó elméleti háttér és a pedagógiai, határterületi új eredmények megismerését és alkalmazását.

A javasolt felépítést különböző életkorú tanulókkal és eltérő intézményi keretek között próbáltuk ki, és azt a didaktikai kördiagramm séma alapján fokozatosan fejlesztjük.

Az előadás keretében szeretnék bemutatni néhány problémát, köztük mozgásos feladatokat, amelyek a függvényfogalom elmélyítését szolgálják.

Feltáró jellegű kvalitatív kutatásunk eredményeként feltételezhetjük, hogy az analízis nem a matematikai tartalma, hanem egyéb okok miatt vált a legerősebben szelektív matematikai témává a nem matematika szakos hallgatók képzésében. Aktív tanulási-tanítási módszerek alkalmazásával a tanulók el tudják sajátítani a bevezető analízis tantárgy összefüggéseit és fogalmait és képesek szaktárgyaikban alkalmazható feladatmegoldó jártasság megszerzésére.

A technika szakos tanárképzés 35 éves története és jelene Szombathelyen

Dr. Nemes József

Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar, Műszaki Intézet
nj@inf.elte.hu

Kulcsszavak: tanárképzés; technikai műveltség; technikai nevelés

1983 szeptemberében indult a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán az első Technika tanár szakos évfolyam. Az első évben matematikával szakpárban, majd a következő években a természettudományos tantárgyakkal, a későbbi években már más szakokkal is. A közoktatásba a technika tantárgy az 1978-as tantervvel az addiginál mélyebb „technikai” tartalommal új, technika tantárgyi elnevezéssel került bevezetésre az általános iskolák és a gimnáziumok tantárgyainak sorába. Életre hívója a XX. század második felének robbanásszerű technikai fejlődése. Hazánkban a gazdaság irányítói a hetvenes évek elején fogalmazták meg először a technikai alpműveltség hiányát. A konkrét tennivalókat az a program rögzítette, amelyet a MTA és az OM Technika munkabizottsága dolgozott ki. A technika tantárgy feladata olyan jártasságok és készségek kialakítása, amelyeket szükségesnek tartottak az életbe kilépés gyakorlati tevékenységeihez és a rohamos tudományos-technikai fejlődés által követelt szakmaiság biztosításához. A technika tantárgy elődjéhez képest más szemléletmódban építkezik, előtérbe kerül a problémalátás és megoldás funkcionális szemlélet alapján történő megközelítésben és a rendszerszemléletű tanulási-tanítási folyamatban. A felső évfolyamokban erősen elektronikai és informatikai tartalommal elindítja az informatika tanulását a közoktatásban. A technika a megvalósításra, a működésre koncentrál, elsősorban a tevékenységre épít. Nem az utánzásra, hanem az alkotásra, az önálló problémamegoldásra készít fel, és így jelentősen hozzájárul a rugalmas gondolkodásra neveléshez.

Az 1990-es évektől a technika tantárgy a közoktatás területén egyre inkább háttérbe került, tananyagtartalmát nagymértékben felhígították, döntően az életvitel szó beemelésével. Olyan témakörökkel is foglalkozni kell a tantárgyban, amelyek a technikai környezethez nem kapcsolódnak. Ez mellett még az óraszám is csökkent, és ezen feltételek mellett kellene hatékony technikai nevelést folytatni. A közoktatásban a tantárgy évfolyam veszteséget is szenvedett, jelenleg csak az 1-7 évfolyamban írja elő a Nat a technikai környezet tananyagának tanítását.

Az elmúlt évtizedek oktatáspolitikájának - a technikai alpműveltség szándékos csökkentésének - a következménye pedig lecsapódik a műszaki közép-, és felsőoktatásba belépő tanulók esetében. Olyan technikai ismerethiánnyal végeznek az alapfokú és középfokú (általános gimnázium) oktatási intézményekben, amelyek a későbbi években már nem pótolhatóak. Az ipar átalakulása – i4.0 – pedig megköveteli, hogy az egyre összetettebb technikai rendszereket, megfelelő szintű technikai műveltséggel rendelkezők tudják csak hatékonyan, az ország gazdasági előnyére működtetni és fejleszteni.

Az előadás erre a folyamatra koncentrál, bemutatva azt a – szerintem – hibás nézetet, hogy a felnövekvő generációnak nem kell a minket körülvevő technikai környezetben tájékozódni, eligazodni, szükség szerint fejleszteni. Továbbá összehasonlításra kerül a magyar és a német technikatanítás témaköre, kitekintve a tervezett Nat tananyagtartalmával.

Okostelefonnal a környezetben

Egy környezet- és természetvédelmi vetélkedő bemutatása

Dr Németh László
ELTE BDPK Kémiai Tanszék
nemeth.laszlo@sek.elte.hu

Kulcsszavak: projektmunka, okostelefon, értéktár, digitális kompetencia, fenntarthatóság

A Természet Kalendárium projekt részeként újszerű, mobiltelefonokra alapozó környezet- és természetvédelmi vetélkedőt indítottunk középiskolásoknak és az általános iskolák 6-8. osztályos tanulóinak. A projekt 21. század modern eszközeit az okostelefont és a világhálót használva elektronikus adatgyűjtést, adatbázis építés lehetőségét kínálja fel. Kapcsolatot kíván teremteni a mobiltelefonok, a számítógépes játékok világában élő tizenévesek és a természet között. Könnyen megtanulható, mobil alkalmazásokat használ, amelyek egyszerűen használhatók a terepen, jól dokumentálják a környezetet.

A verseny célja a diákok helyi kötődésének kialakítása, megismertetni a lakóhely természeti környezetét, népi kultúráját és ráébreszteni a diákokat a helyi közösség értékeire. További cél a fenntarthatóságra nevelés, a környezettudatos életvitel kialakítása, tevékenykedtető módszerek alkalmazása, a XXI. században nélkülözhetetlen készségek kialakítása (kreativitás és innováció, kritikus gondolkodás, problémamegoldás és döntéshozás, kommunikáció, együttműködés, információs műveltség).

A vetélkedő különösen fontos feladatának tekinti a helyi és nemzeti identitástudat elmélyítésének segítségét. A nemzeti értéktárhoz hasonlóan egy Iskolai-települési értéktár kialakítását, bővítését.

A diákok 2-4 fős csapatokban projekt munkával terepi adatgyűjtést végeznek, majd az anyagból kisfilmet, bemutatót készítenek. Az adatgyűjtés és a kisfilm egy-egy környezeti, természeti értéket, szokást, hagyományt mutat be. Mi az, amit a lakókörnyezetben megőrizni kívánnak a diákok, a diákok szülei és nagyszülei. A gyűjtött adatok a szerverről letölthetők, feldolgozhatók, a GoogleEarth alkalmazásban megjeleníthető a bejárt útvonal, és a felvételek.

A verseny kétfordulós, az első fordulóban online adatgyűjtés történt, ezek alapján kerültek a döntőbe a versenyzők. A mobiltelefonos adatgyűjtés moduljai:

- Természeti környezet modul. Mobillal a természetben – élő- és élettelen természeti értékek a lakóhelyen. (agrár- és élelmiszergazdaságban)
- Épített környezet modul. Mobillal a településen - épített környezet, ipari és műszaki megoldások.
- Helyidentitás modul. Mobil interjú készítés: kulturális örökség, hagyományok népszokások.

A vetélkedő meghirdetése a Nyugat-Dunántúl és Nógrád megye hátrányos helyzetű járásaiban történt. A döntőre Szombathelyen, 2018. június 8-án került sor.

A pedagógusok reflexióinak (szak)nyelvi sajátosságai

N. Tóth Ágnes

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet – Szombathely
toth.agnes@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: pedagógus; reflexió; nyelvhasználat; szakterminológia; hermeneutika

A reflektív gondolkodás nem tekinthető a hazai pedagógiai praxis tradicionális jellemzőjének, kiváltképpen annak formába öntése okoz sok nehézséget a pedagógusoknak.

Jelen kutatás célja annak bizonyítása, hogy van-e jelentős különbség az egyes pedagógusi csoportok narratíváinak nyelvi/szaknyelvi minősége között. Feltételezésünk szerint a narratívák nyelvi különbségei nem számottevők, de a szakterminológia használatában a képzettségnek köszönhetően szignifikáns eltérések mutathatók ki.

A kutatásunkhoz nem volt szükséges a szokásos mintavételi eljárások érvényesítése, mert tanári képesítéssel rendelkező, Szombathelyen tanuló levelezős hallgatók alacsony létszáma ezt nem indokolta. Így a bolognai rendszerű tanári mesterképzés azonos kurzusára regisztrált hallgatóinak (N=78) teljes köre, és a mentor szakirányú szakvizsgára felkészítő továbbképzés hallgatóinak szintén teljes létszáma (N=26) került a vizsgálatba. Mindkét mintába rövidebb – hosszabb ideje gyakorló pedagógusok tartoznak, akik tanulmányaik utolsó félévében tanóramegfigyeléseket végeztek, majd a látottakra írásban reflektáltak.

A hallgatói beszámolókat ezután hermeneutikai elemzésnek vetettük alá. Az e féle analízist a narratív pszichológia (László, 2015) tradicionálisan alkalmazza, a pedagógiában azonban (Creswell, 2012) még nem jutott jelentős szerephez annak ellenére, hogy a közelmúltban e célra számos szoftvert is kifejlesztettek (242.o.). Vizsgálatunkhoz az Atlas.ti szövegelemző szoftvert választottuk, amelynek segítségével a hipotézishez releváns szakkifejezéseket használtuk kódként, mint például differenciálás, csoportmunka, kommunikáció, kooperáció stb.

Az elemző folyamatban összesen 160 kódból álló kódrendszert állítottunk fel. Miután egy-egy kód többféle kontextusban is előfordulhat, a kombinációkat is beleértve a dokumentumok 1917 mondata összesen 19978 „magmondatot” (Krippendorff, 1995) jelentett 5991 különféle szövegrészletben.

Adataink szerint a tanórákra vonatkozó narratívák *menyiségi mutatóiban* (karakterszám, mondatok száma) különbség van ugyan a két minta között, de a nyelvi *minőséget illetően* sem a szókincs, sem a szintaktikai jellemzők területén szignifikáns differenciákat nem tudtunk kimutatni. A reflexiók szókincse átlagosan alacsony értékű, és a tanári MA hallgatók a mentorok által használt szakkifejezéseknek csak negyedét használták. A szakterminológiában észrevehető differencia – számításaink szerint – a mentoroknál nem véletlen, de a tanári MA megfigyelőinek e fajta bizonytalansága nem köthető a csoporthoz. Megállapítást nyert továbbá, hogy bár a mentorok részletesebben és meglehetősen terminológiai biztonsággal írják körül benyomásaikat, véleményeik azonban erősebben szóródnak.

60 éves a német nemzetiségi óvodapedagógus-képzés Sopronban

Pásztor Enikő
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
pasztor.eniko@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: német nemzetiség; nemzetiségi óvodapedagógus-képzés; idegen nyelvek az óvodában

2019-ben 60 éves lesz a német nemzetiségi óvodapedagógus-képzés Magyarországon. A kezdetek a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának jogelődjéhez az egykori Soproni Óvónőképző Intézethez vezetnek el bennünket. Az óvóképzés felsőfokúvá válásával párhuzamosan itt indult meg 1959-ben a német nemzetiségi óvónők képzése is. 1959 mérföldkő volt tehát a hazai óvodaügyben. Előadásomban a nemzetiségi óvodapedagógus-képzés történetiségét mutatom be, különös tekintettel a soproni képző intézményre. Nemcsak az óvodai idegennyelv-oktatás intézményesülését követem nyomon, hanem a még élő egykori oktatók és óvodapedagógusok visszaemlékezései nyomán próbálom rekonstruálni a német nemzetiségi óvodapedagógus-képzés fejlődésének egyes szakaszait. Kutatásaim során számos olyan dokumentumot sikerült fellelnem, melyek segítségével következtetéseket vonhattam le a nemzetiségi óvodaügy, valamint a nemzetiségi óvodapedagógus-képzés alakulásának rekonstruálásához. Az általam fellelt primer, írásos források közül kiemelném a tanügyi adminisztráció dokumentumait, mint például a Soproni Egyetem épületében őrzött törzskönyveket, melyekből 1959-től, a Soproni Óvónőképző Intézet felsőfokúvá válásától vizsgálhattam évfolyamonként az oktatott tantárgyakat, óraszámokat, az oktatók neveit, a hallgatók személyi adatait, illetve tanulmányi eredményeit, de mindenek előtt ennek segítségével tudtam reális képet kapni a német nemzetiségi óvodapedagógus-képzés tartalmáról. Ide sorolom még a ma már nyugdíjas óvodapedagógusok okleveleit vagy az intézmény által a képzésben használt módszertani segédanyagokat is. Ugyancsak számos adatot nyertem az intézmény hallgatói által az elmúlt közel hatvan év során készített és szintén az elsődleges, írásos források csoportjába tartozó szakdolgozatok tanulmányozása során. Primer kutatásom során nagymértékben támaszkodtam az 1950-es évektől kezdődően az oktatáspolitikai helyzet feltárása céljából a jogalkotás ránk maradt szövegeire, melyek meghatározták a nemzetiségi óvodaügy, valamint a nemzetiségi óvodapedagógus-képzés alakulását napjainkig. A különböző törvények, törvényerejű rendeletek szövegeinek értelmezése segítségemre volt a nemzetiségi óvodák és a nemzetiségi óvodapedagógus-képzés történetiségének a vizsgálatában. Primer forrásaim egy jelentős hányadát a pedagógiai szaksajtó különböző orgánumai tették ki.

„Benn a bárány, kinn a farkas” – de ki a bárány, ki a farkas?

Rónai Veronika
Szombathelyi Barátság Óvoda
rverus74@gmail.com
Takácsné Szabó Klaudia
Szombathelyi Gazdag Erzsébet Óvoda
t.klaudia72@gmail.com
Varga Vivien
Szombathelyi Mesevár Óvoda
vivienvarga@hotmail.com

Kulcsszavak: óvodás korú gyermek; anti- és proszociális magatartás; „Jó gyakorlatok”

Napjainkban egyre gyakrabban fordul elő az óvodai csoportokban agresszív magatartás a gyermekek körében. Agresszióknak nevezünk minden olyan szándékos cselekvést, amelynek indítéka, hogy – nyílt vagy szimbolikus formában – valakinek vagy valaminek kárt, sérelmet vagy fájdalmat okozzon. (Ranschburg, 1981). Munkánkat nagyban nehezíti az ebből adódó konfliktushelyzetek sora, megszakítva ilyenkor a gyermekcsoport napirendjét, nyugalmát, a pillanatnyilag végzett tevékenységet. Óvodapedagógusként szakirodalmakban kutatjuk a lehetséges okokat, tüneteket, megnyilvánulási formákat, de konkrét módszer nem áll rendelkezésünkre a megoldáshoz.

Fontosnak érezzük, hogy az érintett gyermek negatív viselkedése mögé lássunk. Ranschburg Jenő szerint az agresszió mindig volt és mindig is lesz a gyermekcsoportokban (Ranschburg, 2008). Oda kell figyelni, ha a gyermek minden vélt vagy valós sérelemre agresszív választ ad, vagy ha „rászállnak” a gyerekek és szinte rettegésben tartják. Ezekben az esetekben vitathatatlanul közbe kell lépni. A dühöngő gyereket azonban nehéz jól kezelni. Az is kétségtelen, hogy a gyerek nem tudja egyedül megoldani a problémáját, és nem is a gyermek a hibás ezekben az esetekben, mégis szinte minden esetben ő lesz megbélyegezve.

A kérdés, hogy ezek a gyermekek miért válnak erőszakossá. Vekerdy Tamás gyermekpszichológus szerint a gyermekben felhalmozódott frusztráció aktivitási kényszert vált ki, amely – ha a gyerekeknek nincs módja levezetni azt – agresszivitásban robban ki. (Vekerdy, 2011)

Kérdéses, hogy a kiváltó okot fel tudjuk-e tárni, és azt tudjuk-e oldani, segítségünkkel a gyermekek megtanulhatják-e a frusztrációkat oly módon feldolgozni, hogy az humánus, proszociális magatartásformában nyilvánuljon meg.

Célunk olyan „Jó gyakorlatok” bemutatása („Játék az gyönyörű” (Oláhné, 2001); „Ovi foci” (Kovács-Fenyvesi, 2001); *Képzőművészeti Szakkör – „KÉPKÖR”* (Tar Anikó); *„A báb hatalma”* (Hozó); *„Mesélő évszakok”* (Takácsné); *„Családi adventi délután”* (Varga); *„Az érzelmi intelligencia fejlesztése játékkal”* (Rónai)) és létrehozása, melyekkel az előforduló támadó, erőszakos magatartásformákat megelőzni, kezelni, átalakítani tudjuk. „A „Jó gyakorlat” olyan innovatív folyamat, módszer, cselekvés és eszközhasználat együttese, amely az intézményi gyakorlatban és működésben megismerhető. Több éve sikeresen és hatékonyan alkalmazott, kipróbált, ezért eredményesen adaptálható, fenntartható, fejleszthető, dokumentálható. Az átvett innováció a továbbiakban a felhasználók által is elismert szolgáltatásként képes működni. (iskolataska.educatio.hu) Szeretnénk, ha széles körben alkalmazhatóvá válna az általunk kifejlesztett módszer is, segítve ezzel a hasonló problémával találkozó kollégáinkat, illetve az óvodapedagógus-jelölteket.

Verstanulás, -tanítás – kicsit másképp (Tanulási stílushoz igazított módszerek)

Simon Katalin

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet-Szombathely
simon.katalin@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: verstanulás, -tanítás; auditív -, vizuális -, kinezetikus stílus; jó gyakorlat

„A memoriterek a fejből való tudást, a kijelölt információk, tananyagok, ismeretek szöveg szerinti reprodukálását jelentik.” (Nagy, 2005) Fontos szerepet játszanak az agykéreg, az emlékezőképesség fejlődésében, a szókincs bővülésében, ugyanakkor tanuláshoz kitartásra, pontosságra törekvésre van szükség (Nagy, 2005; Osvald, 2017). A memoriterek régóta elterjedtek az oktatásban. Közülük a verstanulás valamennyi osztályfokban követelmény. Azonban nem minden tanuló veszi egyformán könnyen az akadályokat e téren az egyhangú tevékenység mellett szükséges hosszabb ideig tartó koncentráció miatt. Ennek egyik lehetséges magyarázata a nem megfelelő verstanulási technika.

Általában a vers szövegének megértése után a versszakonkénti memorizálás, majd az egyes versszakok egymáshoz kapcsolása az alkalmazott módszer. Az azonban az egyénre jellemző sajátosság, hogy az információ rögzítése és felidézése során milyen jellegű ingereket részesít előnyben. Az érzékszervi preferencia alapján több típus különböztethető meg és mindegyik jól körülírható. Az auditív stílusú tanuló elsősorban a hallás útján felfogható ingerekre, információkra fogékony. Akkor jegyez meg könnyen bármit, ha azt saját maga hangosan elolvassa/elmondja, vagy másvalaki, például a tanár elmagyarázza neki. A vizuális stílussal jellemezhető diák a tanulás során főként a látottakra támaszkodik. Nagyban segítik számára az emlékezetben való rögzítést a különböző tanórai szemléltetések, a saját vagy mások által készített ábrák, diagramok, táblázatok. A taktilis-kinezetikus stílusú tanuló a mozgásos élményeket jegyzi meg a legkönnyebben, ezért a manuális cselekvéssel összeköthető tanuláskor a legsikeresebb. (Fürestné és Sipos, 1992; Torgyik, 2004) Az érzékszervi preferencián alapuló tanulási stílusok ismerete egyaránt fontos a pedagógusnak és a tanítványainak. A tanulási stílus elsősorban akkor befolyásolja a tanulás hatékonyságát, ha a diák egyéb képességei, például a munkamemóriája gyengébbek, illetve, ha a tanár és a diák által preferált stílus nem egyezik (Bernáth, N.Kollár és Németh, 2015).

Ma már többféle verstanulási technika létezik. Jelen előadás keretében olyan jó gyakorlatok, tanárok és civil emberek által kitalált módszerek kerülnek bemutatásra, melyek igazodnak az érzékszervi modalitáshoz és segíthetik a leendő és gyakorló pedagógusok munkáját. A vizuális típus sajátosságaira épít a „Fogyó szöveg” módszere (Frank, 2017; M.Haba, é.n.; Pütkösti, 2013), a leporellóval (Busáné, 2015), illetve a képregény segítségével történő (Életben maradnának weboldal) versmemorizálás. Elsősorban az auditív típusú tanulók verstanulását könnyítheti meg az utánmondás (Yriunk csoport, 2018), a megzenésítés (Bobko, 2011), a ritmusjáték (Módszertani kézikönyv..., é.n.), valamint kincskeresés (Balatoni, 2017) technikája. A kinezetikus tanulónak kedveznek a mozgással kísért memorizálási módok (Hevesi, 2016; Szabó, 2017) és a darabolós módszerek (Dóczi, é.n.; Frank, 2017).

Tudomány, művészet és oktatásfinanszírozás a magyar reneszánsz zenitjén Társadalmi felelősség, avagy Mátyás és a deákok esete 1458 -1490

Székely Klára
ELTE TÁTK Savaria Gazdálkodástudományi Tanszék
szekely.klara@sek.elte.hu

Kulcsszavak: Mátyás király; pénzügyi reform; kultúrafinanszírozás; társadalmi felelősség oktatásfinanszírozás,

A társadalommal szembeni felelősség kérdésének vizsgálatakor a hangsúly alapvetően korunk gazdasági szervezeteire, vállalataira helyeződik. Azonban a felelős viselkedés nyomai a gazdaságtörténetben mindig is vizsgálhatók voltak. Az alattvalókról való gondoskodás a történelem minden önkényuralmi rendszerében bizonyos értelemben elvárt szokás, sőt törvény is volt. Hasonlóképp a szegények vagy a művészetek támogatása, az adományozás a tehetősebbek részéről évezredes hagyomány. A társadalom vezetőinek felelőssége mutatkozik meg ebben a hagyományban. A „felelős viselkedés” minden korszakban a társadalmat alakító, irányító vezetők elsődleges tulajdonságai közé tartozik. A reneszánsz egyik fő jellemzője, hogy egyre nagyobb teret enged az egyéni teljesítménynek. A mindennapi életben pedig a reneszánsz uralkodók személyes indíttatásától a hétköznapi emberek életéig hatott a minél nagyobb teljesítményre való törekvés. Corvin Mátyás olyan uralkodó volt, aki mindenben megfelelt a reneszánsz elvárásoknak. Mátyás törekvése arra, hogy a hatalmát megerősítse együtt járt azzal is, hogy a korszaknak megfelelő magas műveltségű királyi központtá tegye udvarát. Ehhez, és nagyhatalmi politikai törekvéseihez kellő mennyiségű pénzeszközre is szüksége volt. 1467-es pénzügyi reformjának jelentősége túlmutat azon a pusztán királyi törekvésen, hogy több jövedelmet akar az uralkodó. A pénzügyi reformok eredménnyel jártak, Mátyás jövedelmei nemcsak a magyar királyok bevételeihez képest, de – figyelembe véve az ország gazdasági fejlettségét – a nyugati uralkodókéhoz képest is tekintélyesek voltak. Teljes joggal megállapítható az a tény, hogy Corvin Mátyás uralkodásában az a bizonyos „felelős viselkedés” határozottan jelen volt. Reformjaiban a biztonságos, ugyanakkor mind erőteljesebbé váló Magyar Királyság megalkotása iránti törekvés volt a határozott cél. Az alattvalók számára a közigazgatás rendszerének átalakítása, a biztonságossá tett kereskedelem és árutermelés, a tehetséges ifjak taníttatásának és hivatalba helyezésének gyakorlata mellett a reneszánsz kultúra támogatása, ápolása volt az ellensúly a megnövekedett adókért és a háborús terhekért.

A vasszécsenyi Plein air Művésztelep és előzményei

Tóth Csaba

ELTE BDPK Vizuális Művészeti Tanszék
tothcsaba1959@gmail.com

Kulcsszavak: Plein Air Művésztelep; festőművész; Vasszécseny; hallgató

2018-ban 7. alkalommal került megrendezésre a Vasszécsenyi Plein air Művésztelep egyetemünk Képi ábrázolás szakos hallgatói számára. Az idei évben már a szombathelyi Művészeti Szakgimnázium festő szakos diákjai is dolgoztak a művésztelepen.

Vasszécseny másfél-ezres lélekszámú község Szombathelytől 15 km távolságra a Gyöngyös patak partján, néhány jelentősebb műemlék épülettel (Ebergényi kastélyok, Festetics sörház, egy barokk és egy klasszicista templom), a kastélyok körül nagyobb kiterjedésű ősparkokkal.

A festők a települést a 20. század elején fedezték fel. 1921-ben itt alkotott Némethy Béla, aki ekkor a Képzőművészeti Főiskolán Vaszary János osztályába járt. Némethy Miklós, a festő bátyja, ebben az időben a településen volt tanító, ő korábban két alkalommal is dolgozott a Nagybányai Művésztelepen. Vasszécseny szülötte, Dragovics József festőművész ugyanebben az időben szintén sokat festett a faluban. Steffek Albin szombathelyi festőművész 1935-ben festette ki a lipárti templomot, aki a templomfestés mellett a lipárti szüreti felvonulásról egy nagyméretű életképet is készített. 1944-ben a bombázások elől Lipártra (a mai Vasszécseny része) költözött Jaksa István szombathelyi festőművész, akinek egy festőiskolája is volt a vasi megyeszékhelyen, ezek közül is többen dolgoztak (Bösze János, Nagy József) ezekben a háborús hónapokban. Ugyanebben az évben született Szkok Iván festőművész a faluban, aki később a magyar Képző-és Iparművészek Szövetségének elnöke is volt, ma Vasszécseny díszpolgára. (A plein air művésztelep egyik évében kurzust is tartott hallgatóinknak.) A múlt század ötvenes éveiben itt élt és dolgozott Pozsonyi János festőművész, később a Bólyai gyakorló iskola tanára. A 80-as évek második felében pedig Szily Géza festőművész, a Rajz tanszék egykori tanszékvezetője szervezte meg az első hivatalos művésztelepet Vasszécsenyben. (A 2012-ben újraindított plein air művésztelep gyakorlatilag ennek a művésztelepnek a jogutódja.) Ezekről a művésztelepekről függetlenül az ezredforduló környékén a szombathelyi Csonka Ernő és Torjay Valter festőművészek is felfedezték a település festői értékeit, és több művet alkottak itt. Mindezek mellett a községben él és alkot Stencinger Katalin festőművész, Tóth Livia iparművész, egyetemünk egykori tanára, Tóth Katalin, egyetemünk egykori hallgatója, Tóth Magdolna egyetemi hallgató, Varga Bernadett iparművész, és e sorok írója, akinek a tájképfestészet már a Képzőművészeti Főiskolán is meghatározó műfaja volt, diplomamunkái is azok voltak.

A nagy múltú tájképfestészet napjainkra a képzőművészetnek szinten teljesen kihaló műfajává vált. A Vasszécsenyi Plein Air Művésztelep azt tűzte ki céljául, hogy hallgatóink a tanulmányaik során legalább alapszinten empirikus, pragmatikus ismereteket szerezzenek e műfajban, ami a későbbi szakmai és pedagógiai életútjuk számára egy fontos lépcsőfokká válhat.

(Az előadásomat 80 képpel illusztrálom, az elődök és a hallgatóink Vasszécsenyben készült munkáiból.)

Lépésről lépésre ... Szóról szóra. A mozgás- és beszédfejlődés összefüggése.

Varga Krisztina

Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Celldömölki Tagintézmény
krisztina71varga@gmail.com

Sütő-Sári Tünde

Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézmény
stucsoks@gmail.com

Tihanyi Viktória

Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézmény
tihanyiviki@gmail.com

Vörös Andrea

Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézmény
vorosandrea0418@gmail.com

Kulcsszavak: beszédfejlődés; mozgásfejlődés; jó gyakorlat; 0-7 éves korosztály

A gyermekkori mozgásfejlődés menete bonyolult, komplex folyamat, mely az egész személyiséget érinti, a kognitív képességek kibontakozásán túl hatással van a szociális kapcsolatokra is. Az élet első éveiben a nagy- és finommozgások érési folyamata mellett meghatározó szerepet tölt be az artikulációs mozgások fejlődése a tiszta, helyes beszéd kialakulásában. Az artikuláció valójában a legfinomabb mozgások egyike. A kimondani kívánt hangok sorozatának hibátlan kivitelezéséhez az artikulációs szervek rendkívül aprólékos, összehangolt munkájára van szükség. (Schéder, 2013; Szabó, 2014; Erhardt, 2016)

Azok a gyermekek, akiknek nagy- és finommotorikája nem elég fejlett, képtelenek lesznek a megfelelő artikulációs technika elsajátítására. Fontos tisztában lenni továbbá azzal a ténnyel is, hogy csak annak a gyermeknek lesz gördülékeny az anyanyelvi- és beszédfejlődése, akinek mozgásfejlődése is problémamentes volt. Azoknál a gyerekeknél, akiknek mozgásfejlődése nem megfelelő időben és sorrendben zajlik (leggyakrabban a kúszás, mászás elmaradása), valamint ezeknek a mozgásformáknak a begyakorlása nem kellő ideig tart, beszéd- és nyelvfejlődési nehézségek adódhatnak. (Rácz, Földi és Barthel, 2012; Rosta 2015)

Napjainkban egyre nő azoknak a gyerekeknek a száma, akiknél e két területen elmaradás tapasztalható. A logopédiai gyakorlatban ez különböző beszédképek formájában jelenik meg. (Rácz, Földi és Barthel, 2012; Rosta, 2015; Karayné, 2016) A gyakorlatban kevés prevenciós szemléletű, vagy a kialakuló hátrányok csökkentésére és kompenzálására irányuló jó gyakorlat létezik. Tanulmányunkban a már meglevő módszerek közül hatot mutatunk be és emellett négy saját kidolgozású innovatív ötletet prezentálunk. Ezek mindegyike komplex gyógypedagógiai szemléletű, elsősorban a mozgás és a beszéd életkori szintű fejlettségének elérését célozza meg. Előadásunkkal szeretnénk segítséget nyújtani valamennyi, a gyermekek fejlesztésében résztvevő pedagógus számára úgy, hogy rávilágítunk e két terület összefüggésének kulcskérdéseire.

Tudományon innen és túl - ambivalens körkép a nők helyzetéről az Európai Unióban

Velics Gabriella

ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet - Szombathely
velics.gabriella@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: nemek társadalmi helyzete; női egyenjogúság; Europe 2020 stratégia; Gender Equality Index

Az Európai Unió Statisztikai Hivatala által kiadott legfrissebb jelentés (Eurostat, Women in science and technology, 2018) 2016-ra vonatkozó adatok alapján azt mutatja, hogy az EU-ban tudományos és mérnöki területen dolgozó 17 millió munkavállaló 60%-a férfi, 40%-a nő. A férfiak jelentős túlsúlya a gyártás területén mutatkozik (83%), míg a szolgáltatás szektorban tapasztalható leginkább kiegyensúlyozott nemi részarány (55% férfi, 45% nő). Három EU tagállamban mutatható ki női többség: Litvánia (58%), Bulgária (54%) és Lettország (52%), és ellenpólusként öt országban nem haladja meg a nők részaránya az egyharmadot, ezek: Luxemburg (25%), Finnország (28%), Magyarország (31%), Ausztria (32%) és Németország (33%).

A tanulmány ebből az információból kiindulva vizsgálja a nők részvételét a tudományos életben, feltárva a számok mögött megbúvó egyenlőtlenségeket, illetve kitér a jelenség tágabb vonatkozásaira is, mint a női egyenjogúság kérdése az egyes EU tagállamokban.

Az ENSZ és az EU különböző intézményei által a témában kiadott irányelvek, jelentések, és beszámolók bemutatása során ambivalens kép rajzolódik ki. A témában kiadott 2017-es speciális Eurobarometer adatok alapján elmondható, hogy az EU tagállamokban rendkívül színes és változatos képet mutat a nemi egyenlőség területén mérhető helyzet, illetve az állampolgárok fejében is attól függően, hogy hol élnek, találhatunk „haladóbb” és „maradibb” gondolatokat e témában. A kutatás eredményei hazánkra vonatkozóan azt a képet erősítik, hogy a magyarok erősen hisznek az olyan mindennapi sztereotípiákban, mint hogy a nők érzelmi döntéseket hoznak, a nők feladata a család és a háztartás, míg a férfi legfőbb dolga, hogy pénzt keressen. A magyar, szlovák és román válaszadóknál találták a legmagasabb tendenciát arra is, hogy a nők politikai döntéshozatali pozíciókban való részvételéről olyan sztereotípiák mentén vélekedjenek, mint hogy a nők kevésbé ambíciózusak, kevésbé érdekli őket a politikai felelősségvállalás és nincs is hozzá képességük. E mikro szinten kimutatható jellegzetesség mellett kell az országoknak megbirkózni az Európa 2020 stratégia megvalósításával, mely kiemelt figyelmet fordít és változást indukál az oly régóta hurcolt örökség megváltoztatására: mint pl. a foglalkoztatási ráta, a fizetésekben kimutatható különbség, szegénységi rizikófaktorok, társadalmi integráció nemenként eltérő mértéke. Érdeemes rámutatni, hogy a célok teljesítése nem csupán a nagypolitikai irányelvnek és elvárásoknak való megfelelés miatt fontos, hanem ezek elérése egymást erősítő folyamatokat generálhat: pl. az oktatásban való hatékony részvétel az egyén és a társadalom szintjén is erősítheti a foglalkoztatási jellemzőket, ezzel egyidejűleg az anyagi biztonságot. A kutatás-fejlesztés és a megújuló energiaforrások használata sem csupán tudományos eredményeket, hanem munkahelyteremtő és nem utolsósorban életminőségbeli javulást is hozhat.

ELTE SEK alapszakosok: a tanulmányaikat sikeresen befejezők és a lemorzsolódók (2006-2017)

Vincze Szilvia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Pedagógiai és Pszichológiai Intézet – Szombathely
vincze.szilvia@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: lemorzsolódás; képzési területek; elektronikus tanulmányi rendszer

Az eddigi kutatások alapján a korai iskolaelhagyásnak, a lemorzsolódásnak számtalan rendszerszintű, negatív hatása van (Lukács és Sebő, 2015), ezért az Európai Bizottság 2020-ig szóló stratégiájában célul tűzte ki az oktatási rendszerből történő lemorzsolódás csökkentését (Európa 2020, 2010). A lemorzsolódás az egész oktatási rendszerben jelenlévő jelenség, amely „az iskolakötelezettség fennállása alatt (...) viszonylag jól nyomon követhető és kezelhető”, azonban az „iskolakötelezettség megszűnését követően, (...) a felsőfokú tanulmányok idején” átalakult, „mintegy »magánüggé«” vált. (Molnár, 2011. 3. o.) A 2020-ig szóló stratégiának a 30-34 éves korosztály körében a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők arányának növekedése célkitűzésével (Európa 2020, 2010) összekapcsolódva az egyik út lehet az ún. felsőoktatási tanulmányokból történő korai kimaradás (Unger, Wroblewski és Latcheva és mtsai, 2009) sajátosságainak megismerése és megelőzése. Ezt felismerve egyre több szakmai írás foglalkozik a probléma különböző aspektusaival (hallgató, felsőoktatási intézmény, állam). Saját kutatásunkban egy – az oktatási folyamat, illetve annak megszakadása szempontjából (oktatás színvonala (pl. módszertan, követelmények), információs rendszer, hallgatói lehetőségek stb.) releváns – felsőoktatási intézményi egység szempontjából vizsgáljuk a témát. A vizsgálat célja a lemorzsolódás karakterisztikájának feltárása (okok, megelőző „tünetek”, különbségek a sikeresen teljesítők és a kimaradók között). Ennek érdekében az átvétellel, felvétellel, illetve képzésváltással hallgatói jogviszonyba került, nem vendéghallgató, alapszakos hallgatók elektronikus tanulmányi rendszerünkben felelhető adatait elemezzük.

A lemorzsolódás fogalmának eltérő megközelítései természetesen jelentősen befolyásolják a lemorzsolódóként definiáltak arányát (A felsőoktatás átalakításának stratégiai irányai és soron következő lépései, 2013), ezért egy, a kutatásunkhoz közel álló vizsgálathoz (Stéger, 2015) hasonlóan határozzuk meg a lemorzsolódókat. Az elektronikus tanulmányi rendszerből adatbázist készítettünk, amely 2006-tól 2017-ig tartalmazza a fent nevezett hallgatókra vonatkozó, releváns adatokat, amelyeket leíró és matematikai statisztikai módszerekkel elemzünk.

Feltételezésünk szerint szignifikáns különbségek mutathatók ki a tanulmányi kötelezettségeket teljesítők és a lemorzsolódók között olyan változók mentén, mint amilyen például a nem, a tagozat, a tanulmányi átlag. Az eredmények igazolják a feltételezéseinket. A kutatás elméleti és gyakorlati jelentősége: a lemorzsolódás intézményenkénti vizsgálatának relevanciája; az elektronikus tanulmányi rendszerek hasznosíthatósága a lemorzsolódás megelőzésében, illetve követésében; a hallgatói szolgáltatások rendszerének fejlesztési lehetőségei.